

SZABÓ DEZSŐ
Fekete-Fehér |
Black &
White, 2015,
magasfeszültségű távvezeték-oszlop építő készlet, silver print photogram, 48×38 cm, ed3, Vintage Galéria

ságra kell, hogy legyen attól), mely maga az egyedi és eredeti mű is. Egyszerűsítve lenyomatnak nevezhetjük.

Amennyiben a fotográfia lényege az optikai törvények alapján való leképezés, úgy a fotogramokat nem nevezhetjük annak. A két fontos előfeltétel a fotografikus rögzítéshez: a camera obscura jelenség alkalmazása, valamint (az általában) sík, fényérzékeny felület, mely rögzíteni tudja a képet. Ebből következően a fotogram csak az egyikkel bír, viszont elementáris tapasztalatként hathat a befogóra (és létrehozójára) az a fizikai és kémiai fenomén, ahogy a fény (mint energia) nyomot hagy, és ezzel információt hoz létre. Ez az alapvető tapasztalat a jelen hétköznapi gyakorlatából még inkább hiányzik. Az elektronikusan létrehozott információ elrejtje önmaga lényegét, működését nem értjük, megértéséhez magas szintű tudományos és technikai ismeretekre lenne szükség.

Az analóg fotográfiai kép, azaz a valódi fotografikus kép más jellemzői is alkalmasabbak arra, hogy lényegi jelenségekre (fogalmakra) mutassanak rá. A kiállított munkáimban ezeket a kérdéseket teszem fel, illetve mutatom be. Ezek közül néhány: 1. a pozitív-negatív ellentétpár mint fotográfiai fogalom, más szemszögből jelenlét és hiány; 2. a kép fogalmától elválaszthatatlan kétdimenziós, azaz absztrakt sík (felület), vagyis a négydimenziós térítő és a két dimenzióba absztrahált kép viszonya; 3. a fény, melynek létezéséről közvetett tapasztalataink vannak, s a kép nyomként emlékezik rá.

SZABÓ DEZSŐ

Exposed

Az *Exposed* a korábbi *Fekete-fehér / Black & White* című sorozat képelméleti kutatásából következő, azt folytató, még redukáltabb, a kép alapvető tulajdonságaira rákérdező munkákból áll. Hagyományos fotográfiai eszközök segítségével keresi a kép, illetve a fotografikus kép fogalmának végső határait.

Az „exposed” kifejezés a fényképezésben az exponált, vagyis a megvilágított fényérzékeny felületre, azaz a technikai részfolyamat megnevezésére vonatkozik. További jelentései: „feltárt”, „kiemelt”, „felszínre hozott”, vagy „környezetének kitett”, „láthatóvá váló”, „megszemlélhető”. Átvitt értelemben pedig „leleplezett”, „lemeztelenített”.

Egy kép befogadásakor egységként érzékeljük a kép mediális és mentális tartalmát. Elménk azonban észrevétlenül oszcillál e két tartomány között. Csak racionális módon tudunk megkülönböztetést tenni e két külön-teremtésű információ között. A fotografikus leképezés alapvető jellemzője, hogy – az emberi szemhez hasonló módon – a fizika törvényei alapján alkot képet, általában sík felületen. Ezért tűnik a fotografikus kép a világ objektív másának: a képkalkotásban felismerhető azonosságok és a folyamat objektív elemei miatt. Ez azonban csak mítosz és káprázat. A kép nem azonos a világgal. Bármilyen eredetű kép redukált információ, tehát absztrakció. A mediális képek funkciója, hogy speciális információkat hordozzanak és adjanak át. Agyunk folyamatosan értelmezi és újraértelmezi a világot, még akkor is, ha ehhez nem kap újabb információkat. Az érzékszervek által közvetített és a tudat által modellált mentális képeket sem nevezhetjük megbízhatónak vagy egzaktoknak.

A *Fekete-fehér / Black & White*-sorozat a fotogram jellemző tulajdonságai miatt foglalkoztatott. Az *Exposed* esetében az alapfelvetés az, hogy innen továbbgondolva hagyjuk el az objektum leképezését is. Így marad a fény, a fotópapír és még a két vegyszer, a hívó és a fixir. Ebben a külvilágra nem reflektáló (önreflektív) helyzetben felerősödnek a mediális kép (ebben az esetben a fotó és festmény) elemi tulajdonságai. Ezek a kép alakja, a felület, a hordozó, vagyis az analóg fekete-fehér fotográfia fizikai-kémiai tulajdonságai, valamint a folyékony vegyszerek alkalmazásából adódóan a festészeti nyelv elemei. Ezért ezeket a munkákat nevezhetjük fotófestménynek, vagy kémiai festménynek („chemical painting”), amelyek konceptuális tartalmakat hordoznak, és egy analitikus, redukált szemléletmód eredményei.

A fotogram esetében a fotópapír sík felületére helyezett objektum formája illetve vetett árnyéka adja a lenyomatszerű képet. Az így létrejött alakzat teszi láthatóvá a kép keletkezésének elvét. Ez az alakzat tereli is egyben a figyelmet, az esetleges (egyedi) forma/téma irányába. Ezáltal olyan összetett a befogadás és az értelmezés aktusa. Általános értelemben a kép csak elvileg létezik, csak az egyedi képre mint esetre mutathatunk rá. „Ez egy kép.” Az analóg fotografikus kép, pontosabban a fényérzékeny fotópapír mint tárgy működésének még redukáltabb vizsgálata érdekében elhagytam a közvetítettséget, vagyis egy más tárgytól származó információ rögzítését. A képet, annak jellegét a fény, a fotópapír és a vegyszerek egymásra ható viselkedése határozza meg. Magában a kép síkjában zajló folyamatok hozták létre a formát. Ez a forma nem utal semmire, azonos önmagával. A festéstől eltérően (pl. akciófestmény) a „kép” nem a felületen keletkezik, hanem magában a felületben, a fotóemulzióban (silver-gelatin print), fiziko-kémiai úton. A probléma érthetősége érdekében minimálisan vettem igénybe a festészeti eszközrendszer lehetőségeit. Nincs nyoma a festészeti eszközöknek, gesztusoknak, s csak a gravitáció hatását használtam fel a fotóvegyzerek felhordásához.

Az alapkérdés az, hogy a tárgynélküliségben, ábrázolás-nélküliségben hogyan jeleníti meg magát a kép. Az absztrakt festészet nem tudja magát kivonni az ábrázolás rendszeréből. A geometrikus vagy amorf formák is az ábrázolás rendszerébe tartoznak, függetlenül attól hogy megfeleltethető-e valamely felismerhető tárgynak vagy jelenségnek. A radikális, illetve monokróm festészetben a festmény képtárggyá válik: a festmény egy befestett tárgy. A monokróm festészeti praxis a festészet alapvető nyelvi eszközeinek vizsgálatát teszi meg tárgyának. Még ez a redukált forma sem tudja azonban maradéktalanul kivonni magát az asszociációk teljes köréből.

A fotófestményben megjelenítő elemé maga a festészet módszere, technikája válik. A festészeti nyelv alapelemei jelennek meg, egyszerre eltakarva és felmutatva azt a törekvést, hogy önmagában a fényérzékenység fogalma hogyan ismerhető fel a képből. (A felfedés egyben elfedés is. A lét a létezőben fedi fel – és fedi el – magát.) Szélsőséges esetben a fehér vagy fekete téglalap a kezdő és végpont, mely konvencionálisan a kép (információ) előfeltételezett helye (fehér vászon, fekete tábla).

Az analóg, vagyis kémiai alapú fotográfia meghatározóan az ezüst-halogenidek (ezüst-jodid, ezüst-bromid, ezüst-klorid) fényérzékeny tulajdonságain alapszik. Sajátos fizikai jellemzőkkel rendelkezik. E sorozat kutatási tárgya az olyan, költőinek is nevezhető elnevezés értelmezése, mint a látens kép, vagy az információt hordozó ezüst explicit megjelenítése a kép felületén, ezzel is felmutatva az analóg fotografikus kép néhány meghatározó mediális tulajdonságát.